

вісник : Збірник наукових праць. Черкаси : Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2010. Вип. 10. С. 176-179.

6. Назаренко О. М., Лазаренко С. В. Фольклорне походження прецедентних газетних заголовкових комплексів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Вип. 49. Одеса, 2021 С. 149-152.

7. Назаренко О. М. Міжтекстова взаємодія в газетному тексті. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: Збірник наукових праць*. Вип. 33. Київ: Університет «Україна», 2016. С. 120 – 130.

8. Особливості менталітету українців. <https://referatss.com.ua/work/osoblivosti-mentalitetu-ukrainciv/>

9. Потєбня О. Думка і мова (фрагменти). Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За редакцією Марії Зубрицької. Львів, 1996. С. 23–39.

10. Троцько М. Про менталітет українців на основі оповідання Леся Мартовича «Стрибожий дарунок» 2021. URL: <https://lysty.net.ua/mentality/>

11. Юрій М., Алексієвць Л. Етнічний менталітет та його особливості. Україна–Європа–Світ. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. Вип. 21. С. 281–287.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-7>

Кечеджі О. В.

*старший викладач кафедри перекладу,
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»*

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ВПЛИВ, РОЗВИТОК ТА ЗБАГАЧЕННЯ ВОКАБУЛЯРУ МОВ

Будь-яка сучасна мова світу, зі специфічними особливостями її словникового складу являє собою продукт тривалого історичного розвитку, у процесі якого мова зазнавала впливу інших мов шляхом надходження до її складу лексичних одиниць мов-донорів. Взаємодія різних культур відбивається на їх мовах, оскільки в процесі виробничої або іншої діяльності відбувається спілкування між представниками різних мовних соціумів, чому сприяє міжкультурна комунікація (МКК).

Під МКК мається на увазі, у першу чергу, мовні контакти етносів різних культур. Однак, явище МКК стало об'єктом дослідження

лінгвістичної науки. Існує багато трактувань значення терміну «міжкультурна комунікація»: «спілкування представників різних національно-лінгвокультурних спільнот, які мають різні національні когнітивні бази»; «це такий вид комунікації, в якому відправник і одержувач належать до різних культур»; «особливе мистецтво збагнути психологічний настрій, душевний лад співрозмовника, який належить до іншого соціокультурного або національного середовища» [1; 2; 4]. Розглянуті визначення «міжкультурної комунікації» збігаються за своїм змістом, визначаючи МКК як міжмовні контакти, взаємодію мов одна на іншу в результаті чого відбувається поповнення словникового складу шляхом надходження лексичних одиниць до вокабуляру мови-реципієнта.

Лексичні запозичення є наслідком комунікативних зв'язків між носіями різних мов. Лексичні одиниці іншомовного походження слугують засобом накопичення й зберігання культурно-етнічної інформації мови-донора у мові-реципієнті. Міжкультурна комунікація сприяє переходу лексичних одиниць, що номінують реальні життя інших соціумів у лексикон мови-запозичувача.

Існують певні сфери життя, де спостерігається активна взаємодія між носіями різних мов, в наслідок якої відбувається поповнення лексиконів даних галузей. Цей процес триває й дотепер. Так, наприклад, запозичення з французької, насамперед, відносяться до сфери моди та страв: *baguette* – *багет*, *croissant* – *круасан*, *décolleté* – *декольте*. В галузі кулінарії спостерігається домінуюча роль італійської та японської мов: *broccoli* – *броколі*, *pasta* – *спава* із *макарон*, *radicchio* – *цикорій*, *ricotta* – *сир*. З Індії прийшли *bungalow* – *одноповерховий будинок*, *shampoo* – *шампунь*. У китайській мові було сприйнято *ginseng* – *женьшень*, *feng shui* – *фен-шуй* тощо.

Наведені приклади лексичних одиниць вказують на факт взаємодії носіїв соціумів з представниками інших культур, що, в свою чергу, знаходить відбиття у збагаченні словникового складу мов. Взаємодія мов може являти собою різнобічний процес збагачення мовним матеріалом. Це пов'язано із розвитком самого життя, тому що мова є нічим іншим як своєрідним дзеркалом, що відбиває стан та життя людей. Існують різні підходи до характеристики явища МКК. Серед чинників МКК можна виокремити: силу впливу, тобто збагачення однієї мови іншою (військові дії, міграція, іншомовна література та преса, шоу індустрія тощо); неінтенсивний вплив (коли спостерігається спад міжнародної активності в економічній галузі що в свою чергу відбивається на туристичній галузі, торгівельній тощо); вектори впливу: взаємний (розвиток економічних відношень між країнами, міжнародні наукові

проекти, туризм і т.д.); односпрямований; за кількістю сторін: безпосередній, опосередкований (через іншу культуру, тобто мову).

Міжкультурна комунікація дуже складна система, елементи якої функціонують у тісному взаємозв'язку, знаходяться в динаміці й змінюються під впливом різних факторів. Серед багатой кількості факторів МКК, вважаємо доречним вирізнити найголовніші, а саме: форми міжкультурної комунікації та комунікативні бар'єри або комунікативні перешкоди.

Обмін інформацією між представниками різних культур відбувається завдяки спілкуванню індивідумів різних етносів. Матеріальними виразниками цього обміну є лексичні одиниці. Цей факт знаходить своє відбиття у формах міжкультурної комунікації, серед яких вирізняється вербальна та невербальна. Збагачення словникового складу мов відбувається саме завдяки вербальній формі комунікації.

Що стосується письмової або друкованої форми МКК, то в цьому випадку можна відзначити: твори літератури, телебачення, газети, Інтернет, письмо тощо. Зазначену форму міжкультурної комунікації також можна поділити на неопосередковану та опосередковану. При неопосередкованій письмовій формі МКК індивідум отримає інформацію безпосередньо завдяки своїм здібностям, тобто вмінню читати. А, якщо, інформація надається іноземною мовою – то завдяки знанням мови представників іншої культури. Опосередкована друкована форма міжкультурної комунікації передбачає участь перекладача або білінгва, при цьому точність комунікації залежить від мовної та культурної компетенції останнього.

Оскільки МКК передбачає обмін інформацією між представниками різних культурних етносів, вважаємо необхідним визначити певні умови успішної міжкультурної комунікації. На нашу думку, головними умовами можна вважати наступні: намір або бажання представників різних культур передати будь-яку інформацію; відкритість різних соціумів до пізнання іншої культури; кооперація з представниками інших культур; використання будь-яких доступних засобів інформованості, зокрема Інтернету.

Проте, процес комунікації може мати певні перешкоди, тобто – комунікативні бар'єри, які перешкоджають здійсненню комунікативного акту, або впливають на якість комунікації між представниками різних культур [5, с. 34]. Бар'єрами для спілкування можуть буди: незнання мови співрозмовника, мовленнєві помилки комунікантів тощо. Одну із МКК перешкод, а саме незнання мови співрозмовника, можемо спостерігати у випадках коли лексичні одиниці іншомовного походження залишають свою первісну форму, що

викликає певні труднощі щодо чіткого уявлення та їх розуміння, а також реалії іншомовної культури, які не є нормою для мови-реципієнта.

Завдяки Інтернет та ЗМІ постійно зростає обсяг різноманітної інформації що, в свою чергу, сприяє утворюванню, так званого, інформаційного континуума, бо саме через Інтернет інформація отримує вербальне оформлення. В МКК спостерігається мода на певні слова із будь-яких мов, а Інтернет та засоби масової комунікації – законодавці цієї моди.

Як правило, лексичні запозичення з мов-донорів відображають ті сфери життя етносу, які є найбільш розвинутими. Наприклад, використання кореспондентами запозиченої лексики пояснюється, в першу чергу, бажанням показати різницю між культурами різних етносів, а також додаткової конотації, яку не можуть передати синоніми мови-реципієнта. Але при цьому, зазвичай використовуються пояснення іншомовних лексем, для того щоб більш чіткого переказати зміст культури іншого етносу.

МКК сприяє динаміці мови, а головну роль при цьому відіграють представники мовних соціумів. Для того, щоб до мови проникало як найбільше лексичних запозичень, потрібен дуже високий ступінь інтенсивності міжмовних контактів. Але, в процесі МКК, лише певний відсоток повідомляємої інформації розуміється, решта її частина втрачається. І тільки саме життя зможе показати, які із запозичених лексичних одиниць будуть засвоєні мовою, а які залишаться на периферії.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 343 с.
2. Ерін Меєр. Культурна карта. Бар'єри міжкультурного спілкування в бізнесі. Видавництво Наш Формат, 2020. 224 с.
3. Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с.
4. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ : Академія, 2012. 288 с.
5. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. М. : Слово/Slovo, 2000. 624 с.
6. Холод О.М. Комунікаційні технології. Издательство Центр навчальної літератури (ЦУЛ), 2019. 212 с.